

## Psikiyatri Meslek Etiği İlke ve Kuralları

### *The Principles and Rules of Professional Ethics in Psychiatry*



Gonca AŞUT

**K**uruluş tarihi olan 1995'ten beri "Bilim, Etik ve Dayanışma" ilkeleri ile hareket eden ve psikiyatrinin mesleki uygulamalarında etik sınırların gözetilmesi görevini kararlılıkla sürdüren Türkiye Psikiyatri Derneği (TPD), 21 Nisan 2024'te yapılan TPD 21. Olağan Genel Kurulu'nda uzun süredir üzerinde çalışılan güncellenmiş etik ilkeler metnini kabul etti. 22 Haziran 2002 tarihinde Derneğimizin 1. Olağanüstü Genel Kurulu'nda kabul edilmiş ilk Etik İlkeler metnimiz böylece yirmi iki yıl sonra ve iki yıla yakın bir çalışma süreci ile güncellenmiş oldu.

Uluslararası psikiyatri birlikleri tarafından (WPA, EPA, RANCZP, RCPsych, IMPHJ) düzenlenmiş olan etik ilkelere ilişkin tüzel metinler, çağımızın gerekliliklerine ve mesleki pratikte yaşanan değişimlere uyum sağlamak amacıyla yakın zamanlarda güncellenmişti. Ülkemizde de Türkiye Psikiyatri Derneği tarafından 2002 yılında kabul edilen Ruh Hekimliği (Psikiyatri) Meslek Etik Kuralları metninin, mesleki uygulama yöntemlerinin, insanlar arası etkileşimin ve toplumsal normların sürekli değişen özelliklerini yansıtacak şekilde güncellenmesi ihtiyacı bulunmaktaydı. Bu amaçla TPD Psikiyatride İnsan Hakları ve Etik Çalışma Birimi, Ruh Hekimliği Meslek Etik Kurallarının güncellenmesi için 2021 yılında çalışmalara başladı ve ilk olarak TPD Etik İlkeleri Güncelleme Görev Grubu (Ayşe Ceren Kaya, Ayşegül Yay, Berna Diclener Uluğ, Gonca Aşut, İbrahim Fuat Akgül, Raşit Tükel ve Simavi Vahip) oluşturuldu.

TPD Etik İlkeleri Güncelleme Görev Grubu 1 Mart 2022'de EPA (Avrupa Psikiyatri Birliği) Etik Komitesinden Rutger van der Gaag ve Jan Wise'in yer aldığı bir webinar ve 27 Mart 2022'de yedi çalışma grubunun yer alacağı bir çalıştay

planlayarak sürece başladı. Tıp Etiği alanından Abdullah Yıldız, Berna Arda, Cemal Güvercin, Cumhur İzgi, Gürkan Sert, Şükrü Keleş ve Yasemin Yalım'ın katkıları ile gerçekleştirilen çalıştayda yapıcı ve zenginleştirici tartışmalarla başlayan grup çalışmaları, çalıştay sonrasında bir aydan uzun süre devam etti. Yedi başlık ile tanımlanan alt gruplar şunlardı: 1. 'Hastalar ve aileleri ile hekim arasındaki ilişkiler', 2. 'Telepsikiyatri ve psikoterapiler', 3. 'Meslektaşlar, psikiyatristler ve diğer disiplinlerden ruh sağlığı çalışanları arasındaki ilişkiler', 4. 'Sağlık endüstrisi ile ilişkiler', 5. 'Psikiyatristin araştırma yapması ve araştırmalardan yayın yapma süreci', 6. 'Psikiyatride- internet, sosyal medya ve tüm yayın ortamlarında (TV, gazete, dergi, kitap, vb.)- bilgi aktarımı ve tanıtım faaliyetleri ve toplum bilgilendirmesi' ve 7. 'Psikiyatri ve insan hakları'. Bu çalışma grupları etik ilkelerin güncellenmesi konusunda uluslararası psikiyatri derneklerinin etik kurallarını da inceleyerek kendi konularında taslak metinler hazırladılar.

Grupların son halini verdikleri taslak metinler TPD Etik İlkeleri Güncelleme Görev Grubu'na iletildi ve 27 Haziran 2022 tarihinden itibaren görev grubu bu metinleri hem biçim hem de içerik açısından ayrıntılı olarak değerlendirip ilgili maddeleri ve başlıkları bir araya getirerek bir taslak metin oluşturdu. Görev Grubunun aylık toplantılarıyla süren bir yılın sonunda, 18 Haziran 2023'te TPD Etik İlkeleri Güncelleme Toplantısı'nda bu taslak metin ilk çalıştayın katılımcılarının yer aldığı bir toplantıda tartışmaya açıldı. Gelen önerilerle bir kez daha düzenlenen güncellenmiş Etik Kurallar metninin nihai taslağı Ekim 2023'te 59. Ulusal Psikiyatri Kongresi'nde bir toplantıyla meslektaşlarımızla paylaşıldı ve yapılan katkılarla metin TPD Genel Kuruluna onaylanması için sunulmadan önce bir kez daha zenginleştirildi. Dil, biçim

**Geliş Tarihi:** 20.05.2024, **Kabul Tarihi:** 23.05.2024, **Çevrimiçi Yayın Tarihi:** 27.05.2024

Öğr. Gör., Başkent Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri AD, Ankara, Türkiye.

Dr. Gonca Aşut, e-posta: goncaasut@hotmail.com

ve içerik açısından yapılan incelemelerle Etik İlke ve Kurallar metninin dil birliği taşıması, tüm düzeylerdeki uygulayıcıları kapsaması ve etik sorumlulukların özünü eksiksiz biçimde ifade etmesi sağlandı. Meslek Etiği İlke ve Kuralları metni şu ifadelerle başlamaktadır:

TPD, üyelerinin sürekli eğitimi ve sürekli mesleki gelişimi, psikiyatri hizmetlerinin niteliğinin yükseltilmesi ve geliştirilmesi, hasta ve hasta yakınlarının savunuculuğu ve her yönden desteklenmesi ve toplumun bilgilendirilmesi için çalışır. Tüm bu amaçlar doğrultusunda yerel ve merkezi karar vericiler ve yöneticilerle birlikte yapılan çalışmalara katılma sorumluluğunu üstlenir.

TPD, bu çalışmaların tümünü en yüksek etik standartları sağlayarak yürütür. Psikiyatri Meslek Etiği İlke ve Kuralları, bu standartların psikiyatri hekimlerine ve topluma bildirimidir. Psikiyatri Hekimliği Meslek Etiği İlke ve Kuralları, uluslararası sözleşmeler, bildireler ve başta hekimlik etik ilkeleri olmak üzere ulusal ve uluslararası etik ilke ve kuralları temel alır, düzenli olarak gözden geçirilir ve güncellenir.

Türkiye Psikiyatri Derneği Psikiyatri Meslek Etiği İlke ve Kuralları, bu Giriş bölümünün ardından beş ana bölümü kapsamaktadır: 1. Genel İlkeler, 2. Hasta Hakları ve Hekim-Hasta İlişkileri, 3. Meslektaşlar Arası İlişkiler, 4. İnsan Hakları ve 5. Tıbbi Araştırmalar ve Yayın Etiği. Güncellenmiş metinde bir önceki metinde yer almayan, fakat son yirmi yılda değişen koşullar nedeniyle önem kazanan ve eksik kalmaması gereken alt başlıklar da kapsamış ve detaylı biçimde açıklanmıştır. Yeni eklenen bu alanlar şunlardır: 'Psikoterapiler', 'Telepsikiyatri', 'Meslektaşlarının Hastalığı', 'Eğitim ve Denetim-Gözetim Sorumluluğu', 'İnsan Haklarına Saygı Gösterme, Ayrımcılık ve Damgalamanın Karşısında Olma', 'Toplumsal Cinsiyete Duyarlılık', 'Herkes İçin Nitelikli ve Erişilebilir Sağlık Hakkı' ve 'Onurlu Ölme Hakkı'.

Önceki Etik Kurallar tüzel belgemizde yer alan bazı maddelerin ise içeriklerinde önemli güncellemeler yapılmıştır. Türk Psikiyatri Dergisi Ön Yazısı bağlamında Beşinci Bölümün son alt başlığı olan Yayın Etiği alanındaki güncellemelere bakılacak olursa, değişen koşullarla birlikte yeni konuların ortaya çıktığı ve yeni ilke ve kuralların tanımlanması gereğinin olduğu görülmektedir. 2002 tüzel metninde yer alan, bu konudaki tek madde günümüzde geçerliliğini korumakla birlikte genişletilmeye gereksinim göstermiştir: "Hekim, araştırma verilerini değerlendirirken ve yayına hazırlarken bilimsel gerçekleri yansıtmalıdır. Çalışmaya fiilen katılmamış kişilerin adları o yayında yer alamaz. Kaynak göstermeden ve izin almadan başkalarına ait veriler, olgular ve yazılı eserler kullanılmamalıdır." şeklindeki önceki madde yeni metinde, örneğin yağmacı dergilerin farkında olma ve bunlarda yayın yapmama, araştırma sonuçlarının kitle iletişim araçlarında veya yeni medyada duyurulması ile ilgili sorumlulukları kapsayacak şekilde genişletilmiştir. Buna benzer biçimde Eğitim ve Denetim-Gözetim Sorumluluğu başlığı altında da günümüz koşullarına uygun önemli değişiklikler ve eklemeler yapılmıştır.

Türkiye Psikiyatri Derneği tarafından da duyurulmuş olduğu gibi güncellenmiş Psikiyatri Meslek Etiği İlke ve Kuralları metni Derneğimizin internet sitesine yerleştirilmiştir. Mesleki ve bilimsel uygulamalarımızın, meslektaşlar arası ilişkilerimizin, hastalara verdiğimiz sağlık hizmetinin standartlarını korumak ve yükseltmek için taşıdığımız sorumluluğa dayanak olacak ve rehberlik edecektir.

---

#### KAYNAK

Türkiye Psikiyatri Derneği. (2024). Türkiye Psikiyatri Derneği Psikiyatri Meslek Etiği İlke ve Kuralları. <https://psikiyatri.org.tr/uploadFiles/1452024132746-TPDPsikiyatriiMeslekEtiğiIlkeveKurallariGK-onayi14052024.pdf>